

**Коваленко С.М.**

*Національний фармацевтичний університет, м. Харків*

## **Сучасні тенденції менеджменту в охороні праці**

yezjf@nuph.edu.ua

**Вступ.** За даними Державного комітету статистики України в останні роки понад 1,5 млн. працівників працювали в антисанітарних умовах збільшеної забрудненості повітря на робочому місці хімічними речовинами, пилом, перевищень рівнів шуму та вібрації, важкості та напруженості праці. За останні роки кількість працюючих в умовах, що не відповідають установленим нормам з охорони праці, зростає з 15 до 30 відсотків від загальної чисельності працівників і складає майже 3 млн. осіб.

Тому, актуальним питанням залишається впровадження на підприємствах України системи менеджменту охорони здоров'я та безпеки праці (ОЗіПБ), яка направлена на захист професійної безпеки та здоров'я власного персоналу підприємств та організацій.

**Матеріали та методи.** інформаційний, ретроспективний, засновані на дослідженні наукової літератури, матеріалів Інтернет – ресурсів і власних висновків.

**Результати та їх обговорення.** За даними Фонду Соціального страхування, в Україні в середньому щороку на виробництві гине 400 осіб і 5000 травмуються, з них більше ніж 1 тисяча – жінки. Приблизно 500 працівників стають інвалідами. Найбільш травмонебезпечними галузями економіки в Україні є вугільна, машинобудівна промисловість, агропромисловий комплекс та соціально-культурна сфера. Травмованих працівників на підприємствах цих галузей – 63% від усієї кількості травмованих на підприємствах в Україні. Найвищий рівень виробничого травматизму спостерігався серед працівників віком від 50 до 59 років та складає 26,8% від загальної кількості травмованих по Україні. Серед причин нещасних випадків переважають організаційні – 64,8 % нещасних випадків, через

психофізіологічні причини сталося 22,7 % нещасних випадків, а через технічні причини – 12,5% нещасних випадків.

Додаткової уваги викликає аналіз причин виробничого травматизму серед молоді. Серед причин нещасних випадків, що сталися з працівниками у віці від 16 до 30 років, переважають організаційні, їх частка становить 70,7%.

В Україні велика кількість нещасних випадків зі смертельними наслідками пояснюється наступними причинами: незадовільною підготовкою робітників і роботодавців з питань охорони праці;

- відсутністю належного контролю стану безпеки на робочих місцях та виконання встановлених норм;
- недостатнім забезпеченням працюючих засобами індивідуального захисту;
- повільним впровадженням засобів та приладів колективної безпеки на підприємствах;
- спрацьованістю (у деяких галузях до 80%) засобів виробництва.

В умовах сучасного виробництва окремі заходи щодо поліпшення умов праці для запобігання професійним захворюванням і травматизму є неефективними (більшість заходів проводиться формально, від випадку до випадку, на превеликий жаль - тільки нещасні випадки спонукають згадувати нормативно-правові акти з охорони праці (НПАОП).

Як було зазначено вище за статистичними даними основними причинами нещасних випадків, що сталися з працівниками є організаційні – тобто такі, які можна усунути без жодних матеріальних затрат шляхом ретельного дотримання, навчання НПАОП, організації та нагляду за виробництвом. До головних організаційних причин нещасних випадків відносяться:

- незадовільна організація, відсутність нагляду за виробництвом робіт;
- незадовільне утримання і недоліки в організації робочих місць;
- недоліки в навчанні безпечним прийомам роботи;
- допуск до роботи ненавчених, або не проінструктованих працівників;

- незастосування засобів індивідуального захисту через відсутність або невідповідності умовам праці;
- порушення трудової і виробничої дисципліни, експлуатація несправного устаткування, порушення правил руху внутрішньоцехового або внутрішньозаводського транспорту.

Тому, необхідно здійснювати комплексний аналіз умов праці і створювати в загальній системі управління виробництвом підсистему управління безпекою праці на основі системних та ризик-орієнтованих підходів, тобто побудови відповідної системи менеджменту охорони здоров'я та безпеки праці. Безперечно, менеджмент в області охорони праці покращує стан охорони праці, що дуже важливо для підвищення ефективності трудової діяльності. Вирішення питань забезпечення безпечних і здорових умов праці неможливе без належної підготовки фахівців з питань охорони праці та промислової безпеки, що забезпечують компетенцію і професійне управління професійним персоналом.

Стандарт ДСТУ ISO 45001:2019 «Система менеджменту охорони здоров'я і безпеки праці (ОЗіБП). Вимоги з застосування» встановлює вимоги до систем менеджменту охорони здоров'я та безпеки праці, яка направлена на захист професійної безпеки та здоров'я власного персоналу та інших осіб, на яких може впливати діяльність організації (підрядники, відвідувачі тощо). Менеджмент охорони праці – система сучасних методів управління, яка включає створення умов для забезпечення і підтримки необхідного рівня стану і функціонування господарської системи шляхом цілеспрямованої дії на умови і фактори, що впливають на безпеку робіт і охорони життя працівників на етапах життєдіяльності підприємств та в надзвичайних ситуаціях. Впровадження системи менеджменту ОЗіБП є стратегічним та операційним рішенням для організації. Успіх управління системою залежить від лідерства, зобов'язань та участі всіх рівнів та функцій організації.

**Висновки.** У сучасних умовах впровадження менеджменту в область управління охороною праці - це реальна необхідність, оскільки такі особливості менеджменту, як системний, ситуаційний підхід, облік людського чинника, відповідають основному завданню організації охорони праці.